

V. BELTRAN CALVO; C. SEGURA-LLOPES

Els parlars valencians

València: Publicacions de la Universitat de València, 2017.

Publicat per la Universitat de València amb el patrocini de l'AVL i de l'IEC, va ser guardonat amb el Premi Joan Coromines 2017. Els autors són tots dos professors de la Universitat d'Alacant i centren bona part de la seua docència i recerca en la variació interna del català, amb especial atenció a l'àrea meridional valenciana, a la seua integració dins la norma general i a l'aportació que fa a la llengua estàndard comuna. Tenen doncs un coneixement pregon de la dialectologia catalana i de la valenciana en particular, la qual cosa ja representa d'antuvi un bon aval per a aquesta obra de conjunt.

Una obra que, sense explicitar-ho, parteix de la harmonització de dues òptiques aparentment contradictòries. D'una banda, la *geolingüística* estudia la distribució geogràfica de la fenomenologia lingüística. Per a la també dita *geografia lingüística*, doncs, no hi ha necessàriament dialectes, sinó trets lingüístics amb una distribució espacial determinada. És una disciplina —si se'n pot dir així— més predisposada a veure la llengua com un contínuum damunt del qual s'instal·len els “idiomes” amb els seus límits i fronteres, però que tanmateix no deixen de ser superestructures artificioses davall de les quals la porositat és manifesta inevitablement. La *dialectologia*, com a tal, pel contrari, entén el dialecte com un sistema lingüístic propi d'una comunitat, susceptible de ser analitzat, doncs, en totes les seues dimensions: el seu origen i evolució històrica, la seua distribució geogràfica (o geopolítica), el seu funcionament intern o la seua variació social i funcional. Acceptar l'existència d'un dialecte representa implícitament acceptar també l'existència d'una societat —subsidiària o no, com sembla que és el dialecte respecte de la llengua— que l'usa i de la qual és propi. Superficialment, doncs, els dos punts de vista semblen antitètics, per bé que a la pràctica, com se sol escunçar en tots els camps de la ciència amb problemes epistemològics semblants, són més aviat complementaris.

Tot aquest excurs, potser excessiu, ve a tomb per tal d'intentar resoldre una aparent contradicció inherent a l'obra mateixa: per què un estudi exclusiu del valencià, presentant-lo així implícitament com a una unitat, i no pas del dialecte occidental del qual forma part o, millor encara, del conjunt del català? De fet, el llibre s'intitula *Els parlars valencians* i no pas “El valencià” o “El català meridional”, i ja des del començament se situa en l'òptica de la unitat de l'idioma (sense falsos problemes onomàstics) que recolza en la seua diversitat interna, i en la de la continuïtat dels trets dialectals valencians cap al nord —i viceversa— dins l'àmbit principalment del català occidental però també de l'oriental (amb un influx d'aquest especialment constatable

en els parlars del sud). En última instància, malgrat les possibles interferències socio-polítiques, segmentar l'espai de l'idioma per a estudiar-lo és ben legítim, com ho seria també, per exemple, estudiar els parlars de l'Empordà o els del Pla de Mallorca. I les realitats sociolingüístiques, i polítiques, hi són, ens agrade o no. Des d'aquest punt de vista, doncs, res més a dir (però calia dir-ho).

El llibre demostra un coneixement global i, alhora, força detallista, de vegades fins i tot un punt reiteratiu, la qual cosa pot resultar una mica embafadora en una —poc recomanable— lectura lineal, però que en canvi esdevé molt útil quan es treballa per separat els diferents capítols. I és que un mateix fenomen hi pot ser descrit i analitzat en diversos ítems, en funció de la seua anàlisi gramatical, de la seua distribució geolingüística, de la seua gènesi històrica o de la pervivència o decadència del seu ús. Així, després de la “Introducció” amb l'exposició de motius, hi ha una primera part de caracterització que comença amb el capítol “Els parlars valencians a vista d'ocell”, on se'ns presenta les principals àrees que conformen el domini estudiat (*alacantí, meridional, central, septentrional, tortosí*). A continuació, un segon capítol (“Història del valencià”) aprofundeix tant en els aspectes interns com externs, amb especial incidència en els factors demogràfics que han configurat el País Valencià actual i l'individualitzen dins el conjunt dels territoris de llengua catalana. El tercer (“El valencià de frontera. El castellà i l'aragonès”) és, al nostre entendre, aquell que aporta informació més innovadora, ja que dona notícia de fenòmens i, especialment, de parlars aïllats o poc o parcialment descrits fins ara, dels quals s'estableix el context geolingüístic i, també, se n'aporta dades actualitzades de la seua vitalitat demolingüística i geolingüística. “El valencià i altres llengües” és un capítol força reduït on s'analitza tant les influències externes com alguns remarcables paral·lelismes amb altres parlars romànics. El cinquè (“El valencià i l'estàndard”), ultra algunes reflexions sobre la validesa del model i sense entrar en els aspectes més polèmics del debat, prefigura les tendències actuals evolutives en funció de la implantació o no d'aqueix model (o models). La segona part, dedicada a les varietats geogràfiques, conté sengles capítols on es descriu i justifica la subdivisió utilitzada. La tercera i última part (“Descripció dels parlars valencians”) conté els capítols descriptius dedicats a la fonètica, la morfosintaxi i el lèxic, amb la presentació de conclusions, una completíssima i ben actualitzada bibliografia i l'annex d'un “Atlas lingüístic dels parlars valencians”, acolorit, que aporta una ajuda eficaç a la interpretació dels diferents capítols, especialment al del lèxic.

En resum, encara que hom puga arribar a considerar que és discutible la presentació de facto dels parlars valencians com a unitat aïllada (malgrat totes les explicacions que ho justifiquen raonadament), aquest llibre, per la seua exhaustivitat i rigor metodològic, representa l'estudi més complet i global fet fins ara sobre el valencià, i passarà a ser un referent obligat en els estudis de filologia catalana.

Ramon Sistac
Universitat de Lleida